

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Neziskové organizace – historický vývoj na našem
území**

**Nonprofit organization – the historical development
in our country**

Karolína Villnerová

Plzeň 2016

Zadání

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Neziskové organizace – historický vývoj na našem území“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne

.....

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Ing. Pavlíně Hejdukové, Ph. D., mé vedoucí práce, za cenné rady, pomoc a připomínky. Dále děkuji rodině a všem, kteří mě podporovali při celém studiu.

Obsah

Úvod.....	6
1 Neziskové organizace, jejich hlavní činnosti, poslání a aktivity	8
1.1 Neziskový sektor – vymezení pojmu	8
1.2 Neziskové organizace – vymezení pojmu.....	9
2 Historický vývoj neziskových organizací na našem území, včetně právních forem a způsobů financování	15
2.1 Nejstarší období	15
2.2 Vývoj v 18. – 19. století	16
2.3 Vývoj v letech 1918 – 1945	18
2.4 Vývoj v letech 1948 – 1968	19
2.5 Vývoj v letech 1968 – 1989	22
2.6 Vývoj v letech 1989 – 2000	23
2.7 Vývoj v letech 2001 – 2015	28
3 Hodnocení provedené analýzy.....	41
4 Budoucí trendy v neziskových organizacích na našem území	46
Závěr	49
Seznam tabulek	50
Seznam obrázků.....	50
Seznam grafů	50
Seznam použitých zkratk	51
Seznam použitých zdrojů.....	51
Abstrakt.....	57
Abstract.....	58

Úvod

Neziskové organizace a obecně neziskový sektor jsou nedílnou součástí národního hospodářství každé země. Bez vzniku těchto organizací by některé oblasti trhu nefungovaly. Neexistuje mnoho podniků, které by založily svůj podnikatelský záměr na nezištné pomoci druhým a které by na základě této pomoci inkasovaly obrovské sumy peněz. A právě i proto název „neziskové organizace“ – nejsou založeny za účelem zisku, ale za účelem užitku, prospěchu či jen pocitu blaha.

Oblastí, ve kterých neziskové organizace působí, je celá řada. Od zájmových organizací, přes sportovní, umělecké, náboženské až po sociálně či kulturně zaměřené. Neziskové organizace vzniklé v České republice také nemusí působit jen na jejím území. Existuje mnoho organizací, které byly založeny za účelem pomoci v zahraničí. Dobrovolníci často podnikají nebezpečné cesty do zemí, kde se běžní turisté moc nevyskytují a pomáhají tamním obyvatelům vzpamatovat se po přírodních katastrofách, staví školy, aby se děti alespoň naučily číst a psát, anebo jen vozí jídlo, oblečení a léky potřebným.

Cílem této bakalářské práce je zanalyzovat a zhodnotit historický vývoj nestátních neziskových organizací na území České republiky. Historie NNO sahá až ke kořenům lidstva samotného. Již dlouho před naším letopočtem se lidé sdružovali v rodinných svazcích a kmenech. I toto by se dalo zařadit mezi první formy neziskových organizací. S postupem času se začali lidé sdružovat ve stále větších sdružení, které byly již zaměřeny s nějakým záměrem. Během válečných a meziválečných období začaly vznikat nejrůznější spolky s hlavním účelem vyrovnat sociální ztráty i odlehčení situace. S postupně vyvíjejícím se režimem vznikala legislativní opatření, která neziskovým organizacím udávala směr a vůbec to, jestli daná nezisková organizace bude či nebude fungovat a v jaké podobě. Velkým zlomem pro vývoj NNO byl rok 1989. Po dlouhých desetiletích se lidé konečně mohli svobodně sdružovat. V té době se vyvíjely neziskové organizace a jejich právní formy, které v menších úpravách fungují dodnes.

První kapitola této práce se zaměřuje na základní charakteristiku neziskového sektoru, na vymezení pojmu neziskových organizací a také na základní právní formy, které se v České republice vyskytují.

Druhá kapitola mapuje historický vývoj od nejstaršího období, přes období první republiky, okupaci, převrat až po rok 2015. V každém tomto období jsou popsány nejdůležitější etapy ve vývoji NO, včetně legislativy a financování.

Třetí kapitola je věnována hodnocení provedené analýzy.

Ve čtvrté kapitole se autorka zabývá nastíněním budoucích trendů v neziskových organizacích.

1 Neziskové organizace, jejich hlavní činnosti, poslání a aktivity

1.1 Neziskový sektor – vymezení pojmu

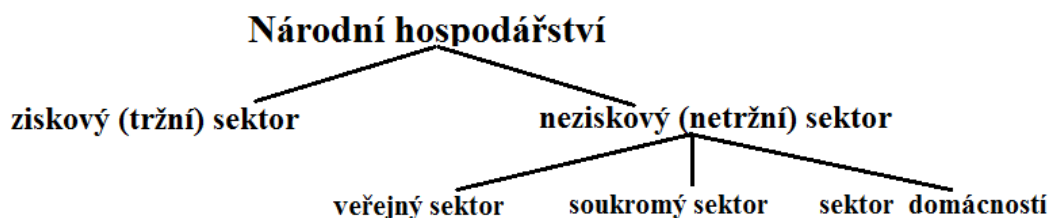
Rozdělení národního hospodářství z hlediska financování

Národní hospodářství se z hlediska financování dělí na dvě hlavní skupiny sektorů – ziskový (tržní) a neziskový (netržní) sektor.

V ziskovém sektoru působí subjekty, které jsou založeny za účelem tvorby zisku, a to na základě prodeje statků za tržní cenu, která je stanovena na základě nabídky a poptávky.

Neziskový sektor představuje tu část hospodářství, která produkuje statky, avšak cílem fungování není zisk. Jak uvádí Obr. 1, neziskový sektor se dále dělí na sektor veřejný, soukromý a sektor domácností.

Obr. 1 Členění národního hospodářství podle principu financování

Zdroj: vlastní zpracování podle Rektora 2001

Neziskový veřejný sektor je financován z veřejných financí, je spravován veřejnou správou a podléhá veřejné kontrole. Funguje prostřednictvím veřejné služby. (Peterková 2011)

„The third sector is...the seedbed for organized efforts to deal with social problems.“ (Hopkins 2009, str. 5) Volně přeloženo: Třetí sektor je centrum pro organizovanou snahu řešení sociálních problémů. Subjekty, které působí na trhu soukromého (třetího) sektoru, jsou fyzické i právnické osoby, jejichž cílem není zisk, ale přímý užitek. (Skovajsa 2010)

Sektor domácností působí na trhu produktů, faktorů a kapitálu. Tento sektor propojuje neziskové organizace s občanskou společností. Občanskou společnost tvoří občané, kteří se angažují mimo jiné v neziskových organizacích, a to formou členství nebo dobrovolnickými aktivitami. (Frič 2015) Tyto aktivity tvoří 4 základní oblasti občanské společnosti:

Tab. 1: Základní oblasti občanské společnosti

	Spontánní	Formálně organizovaná
Individuální	Sousedská výpomoc, aktivismus všedního dne, virtuální aktivismus	Účast ve volbách, na zasedáních místního zastupitelstva
Kolektivní	Občanská sebeorganizace	Členství a dobrovolnictví v neziskových organizacích

Zdroj: vlastní zpracování podle Friče 2015

1.2 Neziskové organizace – vymezení pojmu

Pro vymezení pojmu neziskové organizace existuje mnoho definic, které jsou obecně užívány, ale nejsou přesně stanoveny jedním platným právním předpisem v České republice. Z velkého množství literárních zdrojů lze vybrat několik definic a sloučit je do jedné: Neziskové organizace jsou právnické osoby, které působí na trhu veřejného i soukromého neziskového sektoru, nebyly založeny za účelem podnikání, ale za účelem veřejně prospěšné činnosti a zabývají se přerozdělováním peněžních prostředků pro dobročinné účely, rozvoje kultury, vzdělání, náboženství nebo sociální účely.

Neziskové organizace však lze definovat několika společnými rysy:

- jsou institucionalizovány, tzn., že jejich formální statut je vyjádřen např. formou pravidelných schůzí, jednacích pravidel nebo formou určitého stupně organizační činnosti
- jsou soukromého i veřejného práva
- nerozdělují zisk mezi vlastníky či majitele; dosáhnout zisku sice lze, ale musí být použit na plnění stanovených cílů organizace
- jsou samosprávné a nezávislé,

- jsou dobrovolné, ať už z hlediska dobrovolných účastníků či z dobrovolných příspěvků nebo aktivit. (Frič 2001)

Hlavním znakem neziskových organizací je veřejný prospěch, jelikož účely, ke kterým jsou neziskové organizace založeny, slouží k užitku a také veřejnému blahu. Dobrozemský rozděluje neziskové organizace na dvě skupiny:

- organizace veřejně prospěšné, které slouží široké veřejnosti, např. charita, vzdělávání, výzkum a vývoj, tvorba a ochrana životního prostředí
- organizace vzájemně prospěšné, které vznikly pro uspokojení zájmů jejich členů, typické pro tyto organizace je čerpání dotací z veřejných rozpočtů nebo uplatňování daňových výhod a slev.

Z důvodu mezinárodního srovnávání neziskových organizací byly vytvořeny oblasti neziskového sektoru, do kterého se tyto organizace rozdělují:

- bydlení
- zdraví
- rekreace a kultura
- vzdělávání
- sociální péče
- náboženství
- politické strany, odborové a profesní organizace
- ochrana životního prostředí
- služby jinde neuvedené. (Český statistický úřad 2014)

Právní formy neziskových organizací

Do roku 2014 se neziskové organizace v České republice dělily pouze na 2 skupiny:

státní neziskové organizace, což jsou organizace, které zřizuje stát nebo územně samosprávné celky a patří mezi ně příspěvkové organizace – např. UNICEF a organizační složky státu – ministerstva, Úřad vlády ČR nebo Kancelář prezidenta republiky

a *nestátní neziskové organizace*, kam patří Občanská sdružení, Obecně prospěšné společnosti, Nadace a nadační fondy, Círky, náboženské společnosti a církevní

právnícké osoby, Politické strany a politická hnutí, Společenství vlastníků jednotek, Veřejné vysoké školy, Profesní komory, Zájmová sdružení právnických osob nebo Honební společenstva. (Stejskal, Kuvíková, Mařátková 2012) Nestátními neziskovými organizacemi se zabývá Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Jejím posláním je být „*stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky v oblasti nestátních neziskových organizací.*“ (Vláda České republiky 2016d)

Od 1. ledna 2014 je většina nestátních neziskových organizací vymezena v Novém občanském zákoníku a také v dalších zákonech:

- nadace
- nadační fondy
- ústavy (dříve obecně prospěšné společnosti)
- spolky (dříve sdružení)
- pobočné spolky (dříve organizační jednotky sdružení) (Občanský zákoník 2012)
- církve a evidované právnické osoby

Nestátní neziskové organizace, doplňuje Prouzová ještě o širší vymezení těchto organizací, a to na:

- školské a právnické osoby
- politické strany a hnutí
- stavovské organizace – profesní komora
- komora (s výjimkou profesních komor)
- zájmové sdružení právnických osob
- honební společenstvo

Nové právní formy od 1. 1. 2014

- ústavy
- organizační složka zahraničního nadačního fondu
- organizační složka zahraniční nadace
- odborová organizace a organizace zaměstnavatelů
- zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích
- organizační jednotka odborové organizace a organizace zaměstnavatelů

- organizační jednotka zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích
- zahraniční spolek
- mezinárodní odborová organizace
- mezinárodní organizace zaměstnavatelů
- zahraniční pobočný spolek
- pobočná mezinárodní odborová organizace
- pobočná mezinárodní organizace zaměstnavatelů (Prouzová 2015)

Nadace a nadační fondy

Problematika nadací a nadačních fondů byla do 1. 1. 2014 upravována Zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, po tomto datu jej nahradil Nový občanský zákoník (Občanský zákoník 2012).

„Fundace je právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena.“ (Občanský zákoník 2012, §303)

Fundací se rozumí právnické osoby fondového typu, které zahrnují nadace a nadační fondy. (Dobrozemský 2015)

Příkladem nadace je Nadace Terezy Maxové, která se zabývá pomocí opuštěných a znevýhodněných dětí. (Nadace Terezy Maxové dětem 2009)

Ústavy (dříve Obecně prospěšné společnosti)

Obecně prospěšné společnosti do roku 2014 spravoval zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů:

„Obecně prospěšná společnost je právnická osoba, která:

- a) *je založena podle tohoto zákona*
- b) *poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek a*
- c) *její hospodářský výsledek (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena.“* (Zákon č. 248/1995 Sb. 1995)

Tento zákon zanikl se vznikem Nového občanského zákoníku. Již založené Obecně prospěšné činnosti se transformovat nemusely, avšak od roku 2014 je již nelze zakládat a fungují dle zmíněného zrušeného zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

„Ústav je právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených. (Občanský zákoník 2012, §402). Provozuje-li ústav obchodní závod nebo jinou vedlejší činnost, nesmí být provoz na újmu jakosti, rozsahu a dostupnosti služeb poskytovaných v rámci hlavní činnosti ústavu. Zisk může ústav použít jen k podpoře činnosti, pro niž byl založen, a k úhradě nákladů na vlastní správu.“ (Občanský zákoník 2012, §403).

Obecně prospěšné činnosti fungují v celé řadě oborů. Jedním z příkladů může být sociální oblast, např. domovy důchodců. (Růžičková 2009)

Spolky (původně Občanské sdružení)

Spolek je samosprávným a dobrovolným svazkem fyzických a právnických osob, založený k naplňování společného zájmu svých členů. Tento svazek můžou založit tři osoby vedené společným zájmem. (Občanský zákoník 2012)

Novým občanským zákoníkem, který vyšel v platnost 1. 1. 2014 se původní název „Občanské sdružení“ změnilo na „Spolek“. Tato právní forma měla k 15. 9. 2014 zapsáno 86 851 spolků a 27 236 pobočných spolků. Hlavní myšlenkou změny formy a tím i změny názvu ze sdružení na spolek bylo oddělení od státních nařízení. Spolky si mají hledat samy způsoby, jak efektivně dosahovat svých cílů. (Dobrozemský 2015) Typickým příkladem je Junák, svaz skautů a skautek, ze kterého změnou formy vznikl Junák, český skaut, z. s. (zapsaný spolek).

Pobočné spolky

Pobočné, také přidružené spolky jsou stejně jako spolky upraveny v Novém občanském zákoníku. Vznikají odvozením od základní organizace. Používají stejnou právní úpravu jako hlavní organizace, sdružují její členy a plní pro hlavní spolek specifické úkoly.

(Občanský zákoník 2012) Příkladem může být Junák, český skaut, z. s., středisko Volyně.

Církevní právnické osoby

Církev a náboženská společnost jsou upravovány Předpisem č. 495/2005 Sb., tj. zákon, kterým se mění zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). Jsou to sdružování fyzických či právnických osob za účelem vyznávání určité náboženské víry, a to bohoslužbami, vyučováním či duchovními službami. Církev mohou za podmínek daných zákonem o církvích zakládat právnické osoby, tzv. evidované právnické osoby. (Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje 2015)

2 Historický vývoj neziskových organizací na našem území, včetně právních forem a způsobů financování

2.1 Nejstarší období

Sdružování lidí je staré jako lidstvo samo. Již v 5. století př. n. l. se lidé sdružovali do tzv. collegií, jakési formy spolku. Ve starověkém Římě se jednalo o kněžské sbory, řemeslnické cechy či pohřební bratrstva. (Občanský zákoník: komentář 2014)

Počátky neziskových organizací v novodobějších dějinách sahají až ke kořenům českých dějin, cca do raného až vrcholného středověku, tedy cca do 9. – 10. století. Centrem vývoje byla především Morava. V té době se rozvíjely hlavně dvě oblasti, a to dobročinnost a spolčování za účelem vzájemné podpory. Od 13. století se začaly formovat instituce, které se zaměřovaly především na podporu církví a duchovního vzdělávání. Ačkoliv měla být církev nemajetná, v průběhu středověku se stala významným mocenským faktorem a získala velký majetek (chrámy, kláštery, kaple). Tato odchylka od původních představ se stala ve 14. – 15. století terčem ostrých kritik a zdrojem reforem. Po smrti Jana Husa se začaly realizovat představy o církvi, která bude nestátní a neziskovou institucí. (Frič 2001)

Aktivity, které se dají považovat za filantropické lze dělit na dobročinnosti humanitární a duchovní. Jedním z prvních pokusů o tyto činnosti bylo např. vykupování otroků a dále charitativní činnost, která pomáhala chudým, vdovám a sirotkům. (Drobný 2012)

Jednotlivci byli často členy různých korporací, které ve středověku vznikaly. Současně se s formováním církví začaly vyvíjet regionální svazy šlechty, ochranné svazy měst, korporace vesnických obcí či řemeslnické cechy a sdružení. Slovo „cech“ znamená řád, společenství. Cechy byly organizacemi majitelů a výrobců a měly pevně daný úkol v politickém i hospodářském životě středověkých měst. Tyto svazky hrály důležitou roli v hospodářské a politické organizaci společnosti a byly pro vývoj neziskových organizací důležité. (Drobný 2012) Karel IV. v roce 1365 potvrdil privilegia malířům, ke kterým patřili např. i knihaři. (Anderle 2002)

Od 14. století byly také zakládány spolky tovaryšů. Spolky tovaryšů byly organizacemi zaměstnaneckými, které kromě zajišťování vzájemné podpory např. při nemoci hájily

společné zájmy sociální. Tyto spolky však byly městskými a královskými nařízeními zakazovány.

Financování

V době nejstaršího období byly hlavně církevní instituce podporovány dobročinností a charitou. Pomoc druhým lidem v nouzi patřila k běžné výchově českých i světových náboženství. Současně s dobročinností se začala objevovat stále více podpora ze strany krále, šlechty nebo měst. (Skovajsa 2010)

2.2 Vývoj v 18. – 19. století

Toto období bylo pro vývoj neziskových organizací přechodné. To bylo dáno především vnitropolitickým vývojem v Rakousku. Vláda Marie Terezie a hlavně jejího syna Josefa II. přinesla velké proměny a důležité reformy, a to především v uspořádání státu a společnosti. Došlo ke zreformování státní správy, právního systému a postavení církví. V roce 1781 bylo zrušeno nevolnictví a tolerančním patentem byly povoleny i některé nekatolické víry. (Drobný 2012)

Novým trestným zákoníkem, který byl vyhlášen v roce 1787, byla zavedena rovnost občanů před soudem. Podle dekretu dvorské komise, který byl vydán roku 1784, si stát například vyhradil právo konečného rozhodnutí o tom, kdo mohl být podporován studijními nadacemi. V roce 1785 byly všechny studijní nadace převedeny na formu peněžní podpory a o rok později bylo jejich vyplácení centralizováno a prováděno skrz komorní pokladny. Všeobecný občanský zákoník, který vyšel v platnost roku 1811 a platil až do roku 1950, omezoval moc katolické církve a posiloval roli státu. Prvních šedesát let 19. století ovlivňoval Rakousko a české země režim, který se opíral především o tajnou policii a jehož hlavním cílem bylo zabránit jakýmkoli změnám, což ovlivnilo i rozvoj a fungování společenských jevů, z kterých se vyvíjel neziskový sektor. (Frič 2001)

V době národního obrození vznikalo spousta vlasteneckých spolků, z nichž některé jsou stále aktivní. Jednalo se o spolky na podporu umění, kultury, vědy, sportu a vzdělávání. (Rektořík 2001)

Jedním z typických příkladů je spolek Sokol (správně Československá obec sokolská – ČOS), který vznikl v roce 1862. V roce 1932 měl přes cca 603 903 členů a v roce 1937

dokonce 800 000 členů. Tento spolek vlastnil přes 1 000 tělocvičen a jen na členských příspěvcích ročně vybíral více než jeden milion korun. Dalším spolkem byl Klub českých turistů (KČT), který byl založen v roce 1888. V roce 1930 vlastnil KČT celkem 90 chat, hotelů či restaurací, 20 hradů a zámků, postavil několik rozhleden a označil několik tisíc kilometrů turistických cest a stezek. Ve stejném roce bylo na českém území evidováno 15 velkých turistických organizací, ve kterých bylo přibližně 160 000 členů, z nichž polovina byla členem Klubu českých turistů. V roce 1938 existovalo cca 130 000 sportovních spolků s více než 2 miliony členů. (Novotný, Lukeš 2008)

Legislativa

Legislativa neziskových organizací se vyvíjela postupně, jako první vyšel v platnost dne 1. 6. 1811 Všeobecný občanský zákoník, kterým byla omezována hlavně moc katolické církve a také upravoval vznik každého spolku – musel být souhlas od příslušného úřadu. Nový císařský patent č. 171/1849 ř. z., kterým se upravuje výkon svobodného práva spolčovacího a shromažďovacího rušil všechny předpisy o spolcích, nemuselo sice již být úřední povolení ke vzniku spolku, ale byl zaveden policejní dohled nad činností spolků. (Občanský zákoník: komentář 2014)

V roce 1867 byl vydán zákon č. 134/1867 ř.z., o právě spolčovacím. Tento zákon zrušil původní zákon o právě spolčovacím a vyznačoval se především možností kontroly ze strany výkonné moci státu. Vymezoval např. možnost kontroly shromáždění členů spolku. (Ronovská 2008)

Financování

Současně s rozvojem občanského sdružování se začalo rozmáhat dárcovství, dobrovolnictví, mecenášství nebo filantropie. Prostředky, které se vybraly, byly použity na vybudování různých reprezentativních národních institucí. (Skovajsa 2010) Příkladem určitě může být Národní divadlo. Od počátku výstavby divadla (vč. jeho opravy po požáru v roce 1881) do roku 1884 bylo celkem vybráno 3 204 129 zlatých. Na divadlo přispívali prostí lidé, šlechta, kraje, města a obce, státy – Slovensko, Anglie, Kalifornie, dále vědci, umělci a také František Josef II., který celkem věnoval 18 000 zlatých. Pořádaly se domovní, obecní a spolkové sbírky, besedy, plesy, výlety nebo dražby. (Národní divadlo 2016)

2.3 Vývoj v letech 1918 – 1945

Vývoj neziskových organizací se v tomto období zaměřoval zejména na sociální problémy, problémy chudoby a ochranu veřejného zdraví. Organizace, které byly založeny pro sociální účely, se zaměřovaly na potřeby vzniklé 1. světovou válkou – podporu válečných invalidů, vdov a sirotků. (Drobný 2012)

Vznik Československé republiky zahrnul i rozšíření tradic, náboženských vyznání a jazykových odlišností, a to díky rozmanitým národnostním odlišnostem (národnosti ze zemí české, moravskoslezské, slovenské a Podkarpatské Rusi). Vzniklo přes 15 politických stran, které vedle zájmů politických reprezentovaly i zájmy kulturní. (Frič 2001)

Mezi roky 1900 – 1914 každoročně vznikalo cca 300 nových spolků. Během první světové války tento počet klesl přibližně na 50 spolků ročně, ale v období první republiky tento počet vzrostl až na 700 spolků ročně. (Skovajsa 2010)

Se vznikem samostatného státu v roce 1918 se otevřely možnosti pro svobodné činnosti, a to v oblasti sociální a zdravotní péče, kultury, vzdělávání, péče o děti a mládež, charitativní spolky apod. Dobrovolné neziskové organizace vznikaly na základě spolkového práva a zahrnovaly celou řadu organizačních forem – soukromé, obecné, náboženské, národnostní i spolky s charakterem polooficiálním, které měly široké kompetence. Například Zemské a Okresní péče o mládež, Československý červený kříž, Masarykova liga TBC apod. Po roce 1930 bylo v ČSR registrováno přes 5 000 spolků, a to jen v oblasti sociální péče (Rektořík 2001, s. 33) a dále okolo 50 000 sdružení.

V období první republiky se kladl velký důraz na péči o mládež a volný čas. Dcera prvního ČSR prezidenta T. G. Masaryka Alice Masaryková podpořila vznik různých mládežnických a ženských organizací nebo československých poboček světových organizací – YMCA, YWCA apod. (Frič 2001) Velmi oblíbeným spolkem byl Skaut (Junák – český skaut), který z Ameriky do ČSR přivezl A. B. Svojsík, a to již v roce 1911. (Břicháček 1998) V roce 1930 měl tento spolek celkem 34 253 členů. (Novotný, Lukeš 2008)

V období mezi roky 1931 a 1936 ovlivnila stát pozdní vlna hospodářské krize a výsledkem byla velká nezaměstnanost, chudoba a sociální problémy. Na vzniklých

problémech se kromě státu, krajů a obcí podílely i nestátní instituce a nadace – např. již zmíněný Československý červený kříž. (Drobný 2012)

Na konci třicátých let byl vývoj přerušen německou okupací a zřízením Protektorátu Čechy a Morava. Došlo k výraznému omezení a přísné kontrole všech neziskových aktivit. Během druhé světové války byla likvidována většina politických, vědeckých, osvětových, kulturních a po uzavření českých vysokých škol i většina studentských organizací. Jen na začátku války bylo rozpuštěno 4 236 spolků z celkových 9 000. V případě, že nebyly různé organizace zrušeny, byly alespoň radikálně přeformovány a sjednoceny. Namísto několika politických stran bylo jediné Národní souručenství, místo různých odborových centrál jediná Národní odborová ústředna zaměstnanců a místo mládežnických organizací jediné Kuratorium pro výchovu české mládeže. (Frič 2001)

Legislativa

Zákon č. 134/1867 ř. z. platil i po zániku Rakouska-Uherska v roce 1918 a platil dál až do roku 1951, kdy byl nahrazen zákonem č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních.

Financování

Spolky a sdružení na svůj provoz získávaly finanční prostředky ze zápisného, z členských příspěvků, darů, kulturních akcí, veřejných sbírek či loterií. Některé spolky se i v tomto období orientovaly na příspěvky od mecenášů nebo ze subvencí státu. Většina spolků však fungovala především na základě dobrovolnické práce. (Ďařová 2008)

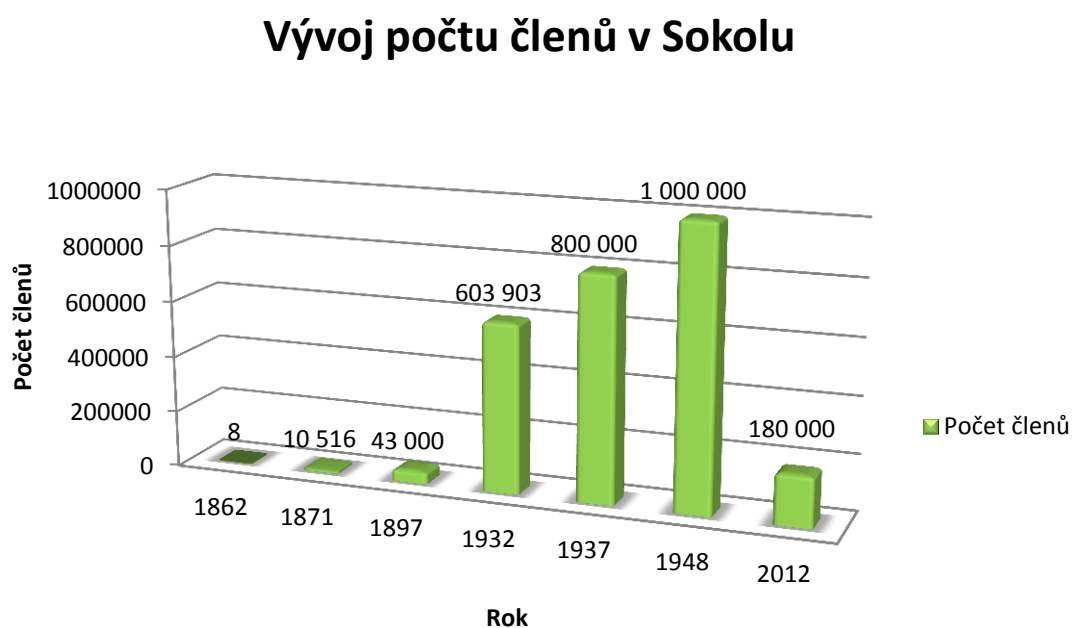
2.4 Vývoj v letech 1948 – 1968

V roce 1948 se dostali k moci komunisté. Předpokladem jejich vítězství bylo rozrušení základů občanské společnosti, která byla podmínkou stability hodnot, na nichž byla založena demokracie a nahrazení novými hodnotami. KSČ se orientovala na takový způsob řešení základních sociálních, politických a národnostních problémů, že došlo k řadě reforem ve všech oblastech života. Současně s reformami došlo k obnovení dobrovolné práce, dobročinných spolků a dalších veřejně prospěšných nestátních organizací a institucí. (Frič 2001)

Ty organizace, které se věnovaly vzájemně prospěšné činnosti, jako je kultura, tělovýchova nebo mládež, se staly dobrovolnými společenskými organizacemi, nad kterými dohlížely příslušné výbory komunistické strany. (Rektořík 2001)

Všechny politické strany se staly součástí Národní fronty, která byla založena za účelem převzetí řízení státu. Se vznikem Národní fronty vzniklo spoustu masových organizací, které postupně převzaly vládu nad všemi odborovými organizacemi a spolky. V roce 1948 byl všechen majetek sportovních spolků převeden pod Sokol. Jednou z nejnámějších odborových organizací bylo ROH – Revoluční odborové hnutí, do kterého byla účast často povinná. (Novotný, Lukeš 2008) ROH získalo velkou moc, kterou často využívala Komunistická strana Československa. ROH bylo součástí každého státního podniku. Pro své zaměstnance pořádalo různé zájezdy nebo společenské akce. (Dějiny v pohodě 2013)

Graf 1: Vývoj počtu členů v Sokolu

Zdroj: vlastní zpracování podle Skovajsy 2010

Počet členů v Sokolu rychle rostl. Jak ukazuje Graf 1, během prvním cca 10 let počet členů vzrostl více než tisícinásobně. Na vrcholu Sokolské činnosti Úřad vlády KSČ

v roce 1956 zakázal veškerou jeho činnost a tento zákaz platil až do roku 1990. Proto lze na grafu vidět velký rozdíl v počtu členů.

Do masových organizací se postupně přesouvaly dobrovolné organizace a spolky. Podstatou nového systému bylo zrušení anebo nepovolení činnosti protisocialistických buržoazních spolků a nadací a zaměření činnosti na masové organizace. V roce 1951 se zásadním způsobem změnila úprava spolčovacího práva, od té doby se začal používat výraz „sdužovací právo.“ Nový systém používal tři typy sdužování:

- „*společenská organizace – masové organizace, tvůrčí svazy*
- *sdužení (vědecká, politicko-propagační)*
- *družstva.*“ (Frič 2001, s. 50)

Po roce 1951 došlo k pronásledování představitelů nekomunistických stran, nekomunistického odboje i představitelů církve. Přes 230 000 občanů bylo v politických procesech odsouzeno k trestu smrti, doživotí nebo pobytu v táborech nucených prací. Více než 25 000 lidí ilegálně odešlo do zahraničí. V té době docházelo ke znárodňování a definitivní likvidaci spolků a nadací, což bylo dokončeno až v roce 1953. Neziskové organizace byly nahrazeny činností tzv. rozpočtových a příspěvkových organizací, jejichž činnost byla hrazena státem a byla pod státní kontrolou.

V roce 1968 obnovil svou činnost Junák, připravovala se obnova Sokola. Také vzniklo několik občanských sbírek, z nichž nejznámější byla sbírka na podporu opuštěných dětí – Konto SOS dětských vesniček, která funguje dodnes. (Frič 2001)

Legislativa

V roce 1951 vznikl zákon č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních. Tento zákon nahradil původní zákon č. 134/1867 ř. z. Zákon o dobrovolných organizacích již opustil pojem spolek a nahradil jej novým tvarem – „dobrovolná organizace“. Za zásadní změnu lze považovat skutečnost, že tento zákon všechny spolky podřídil tehdejší státní politice. Dosavadní spolky se mohly přeměnit na dobrovolné organizace, pokud jejich činnost splňovala podmínky nového zákona. V případě, že spolky s různých důvodů zákonu nevyhovovaly, musely být s okamžitou platností zrušeny. (Občanský zákoník: komentář 2014)

Na Všeobecný občanský zákoník z roku 1811 navazoval zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník, který nabyl účinnosti 1. 4. 1964 a s několika novelami platil až do 31. 12. 2013. Tento zákon upravoval socialistické organizace. Socialistickými organizacemi se rozumí státní, družstevní a společenské organizace, které přispívají k rozvoji socialistických vztahů.

Financování

Po komunistickém převratu byly spolky násilně propojeny se státem, což mělo za následek plnou kontrolu režimu nad spolky. Veškeré služby z oblastí školství, zdraví a sociální péče neziskových organizací byly díky tomu nahrazeny státem. (Ďařová 2008)

2.5 Vývoj v letech 1968 – 1989

Po okupaci Československa nastalo období normalizace a reformní proces byl zastaven. Znovu nastaly čistky a utlačování. Desítky tisíc lidí přišly o práci, nemohlo se studovat, ani cestovat, železná opona se znovu uzavřela. Sdružování občanů bylo povoleno pouze v masových organizacích. Členství v těchto organizacích bylo povinné, kompenzovala se tak neúčast v KSČ. (Ďařová 2008)

Vznikla nová organizace – Socialistický svaz mládeže, tzv. SSM a jeho část Pionýrská organizace. SSM bylo založeno, aby sdružovalo mladé lidi ve věku 15 – 35 let. Jeho hlavním posláním bylo ovládnout střední a vysoké školy, cenzurovat názory studentů, potlačovat svobodu názorů a utužovat v mladých lidech vědomí moci a neměnného postavení KSČ. Za cíl si tento svaz zvolil výchovu mládeže v duchu marxismu a leninismu. (Totalita 2016) Nebýt součástí této organizace znamenalo být proti režimu a takto odmítavý postoj byl trestán např. znemožněním studia.

I přes nepříznivé podmínky, které nastolil stát, se našli lidé, kteří se nenechali zastrašit a hledali způsoby, jak vyjádřit svůj názor na veřejné záležitosti. Vzniklo samizdatové hnutí, které svépomocí začalo vydávat díla zakázaných autorů – nejznámějšími tvůrci byli Josef Škvorecký, Milan Kundera, Arnošt Lustig nebo Eva Kantůrková.

V 70. letech vznikala, i když zřídka, občanská seskupení, která se zaměřovala na prosazování lidských práv a svobod i na otázky širšího charakteru – např. „vydávání

tematických zpráv, sociální podporu pronásledovaných rodin, alternativní kulturu, životní prostředí atd.“ (Ďaďová 2008, str. 21)

Nejvýraznějším seskupením bylo sdružení Charta 77. Tato neformální československá iniciativa kritizovala politickou a státní moc za nedodržování lidských a občanských práv. Autory a prvními signatáři Prohlášení Charty 77, vydané 1. ledna 1977 byli Václav Havel, Jan Patočka, Zdeněk Mlynář, Ludvík Vaculík a další. Autoři zdůrazňovali fakt, že nejde o formální organizaci a ani o vytváření základny „*opoziční politické aktivity*“ I přes tvrdé pronásledování režimem tato iniciativa fungovala až do roku 1992. Charta 77 však nenacházela u občanů velkou odezvu, během třinácti let ji podepsalo pouze 1 883 lidí. (Ďaďová 2008, str. 22)

Koncem 80. let začalo vznikat spousta relativně samostatných skupin, které měly vlastní politické myšlenky a členskou základnu. V roce 1989 čím dál tím více vzrůstající aktivita občanů přispěla ke změně politického režimu. Po dlouhých desetiletích se občané opět mohli zapojovat svobodně do veřejného života a zakládat nejrůznější spolky a organizace.

Legislativa

Stále platný zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník upravoval zájmová sdružení právnických osob – např. občanská sdružení, jednotky územní samosprávy – obce, kraje, stát nebo jiné subjekty, které stanoví zákon – např. Česká televize nebo Akademie věd ČR. (Drobný 2012)

Financování

Neziskové organizace získávaly finanční prostředky z povinných ročních příspěvků, společenských akcí, veřejných sbírek či státního rozpočtu.

2.6 Vývoj v letech 1989 – 2000

Po Sametové revoluci v roce 1989 došlo ve vývoji neziskových organizací k velkému obratu. Již v roce 1990 bylo zaregistrováno přes 3 500 občanských sdružení.

Po prvních demokratických volbách se dostali k moci ti politici, kteří byli členy Občanského fóra. Občanské fórum bylo hnutí, které vzniklo 19. 11. 1989 v Praze a položilo základní kámen budoucí politické straně ODS – Občanské demokratické

straně. Zabývalo se občanskými aktivitami, které odmítaly totalitní komunistický režim a usilovaly o obnovu demokracie a právního státu. Předsedou byl zvolen Václav Klaus. (Totalita 1999)

10. června 1992 vznikla Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO). Rada vlády je „*stálý poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky v oblastní nestátních neziskových organizací.*“ (Vláda České republiky 2016d) Rada má za úkol iniciovat a posuzovat podklady pro rozhodnutí vlády v oblasti legislativních a politických opatření, sledovat a vyjadřovat se k právním předpisům, spolupracovat s ministerstvy a správními úřady, zabývat se dotační politikou z veřejných rozpočtů, analyzovat postavení nestátních neziskových organizací v rámci Evropské unie, sledovat využívání finančních prostředků z Nadačního investičního fondu (viz dále) a mnoho dalších úkolů.

V období mezi lety 1993 – 1996 se formovaly 2 odlišné názory předních českých politiků – Václava Havla a Václava Klause. Pravicová vládní koalice spolu s předsedou vlády Václavem Klausem měla strach, aby neziskové organizace nebyly nástrojem pro zvýšení moci opozice, tedy hlavně levice. (Ďaďová 2008) Podle statistického výzkumu Institutu sociologických studií z roku 1998 bylo s Klausovou vládou nespokojeno více než 54 % neziskových organizací. Důvodem byla především otázka financování jejich činnosti, ale také nedostatečné daňové zvýhodnění přispěvatelů. (Frič 2001)

V době mezi roky 1997 – 2001 vztah státu k neziskovému sektoru zesílil. Nový zákon o nadacích – Zákon č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech upravil podmínky pro fungování nadací a církevních právnických osob. Došlo také k prvnímu rozdělení finančních prostředků z Nadačního investičního fondu. (Ďaďová 2008)

Tab. 2: Vývoj počtu neziskových organizací v letech 1990 – 2000

Rok	Nadace	Nadační fondy	Ústavy (vč. dřívějších Obecně prospěšných společností)	Spolky (dříve Občanská sdružení)	Přidružené spolky (dříve Organizační jednotky sdružení)	Evidované právnické osoby
1990	-	-	-	3 879	-	-
1991	-	-	-	9 366	-	-
1992	1 551	-	-	15 393	-	-
1993	2 768	-	-	21 694	-	-
1994	3 800	-	-	24 978	-	-
1995	4 253	-	-	26 814	-	-
1996	4 392	-	1	27 807	-	-
1997	5 238	-	52	30 297	-	-
1998	55	71	129	36 046	-	-
1999	272	695	560	38 072	-	-
2000	282	735	557	42 302	-	-

Zdroj: vlastní zpracování podle Stejskala a spol.

Tabulka vývoje počtu neziskových organizací zaznamenává údaje o počtu neziskových organizací od roku 1990, které jsou po roce 2012 již upravovány v Novém občanském zákoníku. V roce 1998 došlo k markantnímu poklesu nadací, a to hlavně díky vzniku zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, který měl přísnější požadavky na nadace a nadační fondy, a také díky rozdělení nadací na nadace a nadační fondy.

Legislativa

Pro spontánní vývoj neziskových organizací bylo nezbytné vytvořit právní prostředí. V únoru roku 1990 byl předložen Federálnímu shromáždění ČSSR vládní návrh zákona o sdružování občanů. Tento návrh zákona vycházel z toho, že každý má právo svobodně se sdružovat a že každý má právo zakládat odborové organizace na ochranu svých zájmů. (Deverová 2015)

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který byl účinný od 1. 5. 1990 působil současně s Občanským zákoníkem č. 40/1964 a měl za cíl umožnit realizaci práv občanů na sdružování. Podle tohoto zákona mohli občané zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, vč. odborových organizací. (Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů 1990) Jak ukazuje Tab. 2, uzákonění tohoto zákona vedlo k obrovskému nárůstu Občanských sdružení. Během pěti let působení vzrostl počet Občanských sdružení na 26 814.

V zákoně č. 103/1990 jsou již upravovány nadace. Podle paragrafu 389b mohou být nadace, které jsou právnickými osobami, zřízeny s cílem rozvoje duchovních hodnot,

ochrany lidských práv nebo za účelem ochrany a tvorby životního prostředí. Nadace nejsou zřízeny za účelem výtěžku. (Zákon č. 103/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník 1990) Bohužel tento zákon úplně neodděloval nadace od společenských organizací, které upravoval Občanský zákoník z roku 1964. Proto vznikl Zákon č. 509/1991 Sb. jako novela zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který upravil nadace v §20b až 20e. Novela Občanského zákoníku vymezila nadace jako účelová sdružení majetku.

K další úpravě původního občanského zákoníku z roku 1964 došlo mimo jiné i v roce 1999. Paragrafy 20b až 20e, které popisovaly Nadace, byly zrušeny. Původní ustanovení byla nahrazena zvláštním zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Samostatný zákon o nadacích byl připravován již od roku 1991, jeho návrh byl předán tehdejší federální vládě, ale v roce 1993 byla tato snaha přerušena rozpadem Československa a nová vláda České republiky tento návrh nepřijala. (Deverová 2015)

Obecně prospěšné společnosti (OPS) vznikly na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. Tento zákon byl ale několikrát kritizován. Chybělo zde ustanovení, které se týkalo majetkového vkladu, zákazu odměňování členů orgánů, právní povahy zakladací listiny a statutu, nejasných hranic mezi pravomocemi zakladatelů a správní rady, nadbytečně přísných daňových a dotačních režimů nebo nejednoznačné taxativních vymezení náležitosti výročních zpráv. (Rosenmayer 2005)

Financování

Díky tomu, že na začátku 90. let přetrvávala revoluční atmosféra, představitelé státní správy měli v určité míře možnost ovlivnit tvorbu veřejné politiky. Byl založen Nadační investiční fond. Tento fond byl zřízen v roce 1991 zákonem č. 171/1991 Sb. Do tohoto fondu bylo vloženo 1 % akcií z privatizace na financování nadačního sektoru a podporoval se jím další rozvoj neziskových organizací. (Hodnotící informace o činnosti nadací, 2010) Ty organizace, které byly znovu obnovené, většinou navázaly na svoji předchozí předválečnou činnost a měly možnost zrestituovat svůj majetek, který byl zabaven komunisty. Velkou podporou pro český neziskový sektor byli zahraniční dárci, kteří pomohli k rozvoji demokracie. (Ďaďová 2008)

Jak ukazuje Tab. 3 za první a druhé vlády Václava Klause, tedy do roku 1996 byly celkové částky dotací značně nízké. K výraznému nárůstu dotací došlo až za doby vlády Miloše Zemana, tedy od roku 1998, a to více než dvacetinásobně.

Tab. 3: Celkové částky dotací NO ze SR prostřednictvím ministerstev v letech 1994 - 1997

Celkové částky dotací poskytnuté neziskovým organizacím ze státního rozpočtu prostřednictvím ministerstev v letech 1994 - 1997						
Ministerstvo	Rok					
	1994	1995	1996	1997	1998	1999
financí	7 000	8 285	10 000	10 200	276 200	320 450
kultury	76 968	80 825	73 526	67 616	50 791	51 497
místního rozvoje	2 500	3 330	3 600	9 577	12 577	12 281
průmyslu a obchodu	7 000	7 000	4 000	4 500	5 530	7 800
práce a sociálních věcí	233 091	233 848	470 378	483 007	659 933	644 068
pro místní rozvoj				9 557	13 107	13 536
školsví, mládeže a telovýchovy	1 000 707	942 618	965 934	1 009 300	1 355 018	1 592 980
vnitřní	63 500	71 711	65 659	60 300	67 826	53 195
zahraničních věcí				11 607	15 800	19 500
zdravotnictví	247 228	235 828	237 508	335 412	311 379	221 931
zemědělství	34 772	34 966	35 200	38 214	48 200	50 000
životního prostředí	11 669	11 631	17 108	18 800	19 350	19 350
celkem	1 684 435	1 630 042	1 882 913	2 058 090	2 835 711	3 006 588

Zdroj: vlastní zpracování podle Friče 2001

Legislativa financování

Zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky ČR a obcí ČR (Rozpočtová pravidla republiky) ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona se upravovalo rozdělení dotací obcím a okresním úřadům, dotace občanským sdružením a politickým stranám nebo státním fondům

Usnesení vlády č. 642/1999 Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky občanským sdružením. Podle tohoto usnesení jsou stanoveny zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím, a to občanským sdružením, obecně prospěšným společnostem, účelovým zařízeními církví nebo nadacím a nadačním fondům.

Zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky ČR a obcí ČR ve znění pozdějších předpisů byl v roce 2000 nahrazen zákonem, č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 7 lze ze státního

rozpočtu poskytnout dotace nestátním neziskovým organizacím – občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, účelová zařízení církví a náboženské společnosti, dále nadace a nadační fondy, či jiné právnické osoby, které jsou založeny za účelem poskytování hlavně zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb.

2.7 Vývoj v letech 2001 – 2015

Toto období bylo výrazně ovlivněno vstupem České republiky do Evropské unie, a to zejména z hlediska financování neziskových organizací. Po vstupu do EU byly ukončeny veškeré fondy předvstupní pomoci – programy Phare, ISPA nebo SAPARD a začalo se čerpat ze strukturálních fondů. Bohužel pro většinu českých neziskových organizací je čerpání ze strukturálních fondů složitější než z fondů předvstupní pomoci, a to především z důvodu jejich finanční slabosti. V případě, že by české neziskové organizace nebyly finančně podporovány ze strany státu, mnoho z nich by v nové situaci neuspělo. (Vláda České republiky 2003)

Tab. 4: Vývoj počtu neziskových organizací v letech 2000 – 2011

Rok	Nadace	Nadační fondy	Ústavy (vč. dřívějších Obecně prospěšných společností)	Spolky (dříve Občanská sdružení)	Přidružené spolky (dříve Organizační jednotky sdružení)	Evidované právnické osoby
2001	299	784	701	47 101	-	-
2002	330	825	762	49 108	30 547	4 785
2003	350	859	884	50 997	31 502	4 946
2004	362	898	1 038	53 306	32 020	4 927
2005	368	925	1 158	54 963	33 178	4 605
2006	380	992	1 317	58 347	28 868	4 464
2007	390	1 048	1 486	61 802	29 378	4 446
2008	411	1 095	1 658	68 631	29 752	4 399
2009	429	1 168	1 813	72 111	30 640	4 347
2010	449	1 205	1 958	72 111	31 166	4 352
2011	455	1 224	2 004	72 981	31 525	4 358

Zdroj: vlastní zpracování podle Stejskala a spol. 2012

Tab. 5: Vývoj počtu neziskových organizací v letech 2005 – 2014

Rok	Nadace	Nadační fondy	Ústavy (dříve Obecně prospěšné společnosti)	Spolky (dříve Občanská sdružení)	Přidružené spolky (dříve Organizační jednotky sdružení)	Evidované právnícké osoby
2005	293	998	1 208	55 473	33 355	4 647
2006	302	1 042	1 369	58 915	30 749	4 503
2007	302	1 100	1 543	62 370	31 230	4 487
2008	379	1 157	1 721	66 079	31 629	4 439
2009	413	1 229	1 870	69 154	32 272	4 358
2010	477	1 280	2 031	72 620	32 696	4 362
2011	487	1 358	2 208	76 126	33 599	4 376
2012	493	1 400	2 409	79 462	34 656	4 373
2013	532	1 430	2 685	84 430	34 536	4 172
2014	530	1 538	3 045	87 787	27 957	4 158

Zdroj: vlastní zpracování podle Prouzové

Vysledovat přesný počet neziskových je poměrně složité, a to především proto, že ne všechny neziskové organizace o sobě poskytují plnohodnotná data. Proto se i zdroje, ze kterých tato práce čerpala, zcela neshodují.

Legislativa

Zákon č. 227/1997, o nadacích a nadačních fondech byl několikrát znovelizován, a to zákonem č. 210/2012 Sb., který upravil mimo jiné nakládání s nadačním jměním a zákonem č. 158/2010 Sb., který dovolil nadacím a nadačním fondům uskutečňovat vlastní programy, které by směřovaly k naplnění účelu nadace nebo nadačního fondu, což rozšířilo možnosti aktivit nadací a nadačních fondů. Tato novela také umožnila nadačním fondů přeměnu právní formy na nadaci, a to v případě, že by nadační fondy vyčerpaly svůj majetek. (Deverová 2015)

Zákon č. 231/2010 Sb. byl novelou pro původní zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Tato novela provedla změny v mnoha oblastech, např. ředitel byl upraven jako statutární orgán, který měl větší odpovědnost za řízení obecně prospěšné společnosti, dále ředitel i členové správní rady měli větší odpovědnost za nakládání s majetkem, dále byla posílena ochrana majetku vloženého nebo darovaného zakladatelem OPS a také byly odstraněny technické nedostatky zákona a nedostatky vyplývající z praxe. (Zákon č. 310/2010 Sb. 2010)

V roce 2001 byl odsouhlasen záměr o vytvoření nového občanského zákoníku, který jednoznačně vyloučil obecně prospěšné činnosti ze struktury právníckých osob s možností nahrazení obecně prospěšné činnosti ústavem. Již založené OPS můžou

nadále fungovat, avšak po nabytí účinnosti Nového občanského zákoníku nemůžou být už nadále zakládány. I tato změna byla motivací pro novelizaci původního zákona č. 248/1995 Sb., protože poté, co Nový občanský zákoník nabyl účinnosti, není možné do právní úpravy obecně prospěšných společností zasahovat. (Deverová 2015)

Na začátku druhého čtvrtletí roku 2012 byl ve Sbírce zákonů ČR vyhlášen dlouho očekávaný Nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“). Tento zákon nahradil původní zákon č. 40/1964 Sb. a také některé další zákony, které se mimo jiné týkají i neziskových organizací – např. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů nebo Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Důvodem sestavení NOZ bylo sjednocení většiny právních předpisů soukromého práva a přizpůsobit jej potřebám soudobé moderní společnosti. NOZ nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014.

Nový občanský zákoník nově již nespoléhal na samostatné zákony, které řídily jednotlivé neziskové organizace. Již existující nebo nově založené neziskové organizace jsou upraveny dle obecných ustanovení o právnických osobách a také zvláštní právní úpravou jednotlivých právních forem, pokud pro ně taková právní úprava existuje. Nadace a nadační fondy, které byly založeny před NOZ jsou upravovány znovelizovaným zákonem č. 227/1997 Sb. z roku 2010, tj. zákonem č. 158/2010 Sb.. Původní obecně prospěšné činnosti fungují podle zákona č. 231/2010 Sb., tedy novelou původního zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Občanská sdružení byla se začátkem působením NOZ s okamžitou platností převedena na spolky.

Změny, které přinesl Nový občanský zákoník

Jednou ze změn je vymezení pojmů Korporace, Fundace a Ústav.

Korporace představují společenství osob. Obchodním korporacím, do kterých patří akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, družstva a veřejné obchodní společnosti, se zabývá zákon o obchodních korporacích, který nahradil Obchodní zákoník. Korporací, které se věnuje Nový občanský zákoník, je spolek. (Podnikatel.cz 2013)

Fundace jsou právnické osoby, zřízené za účelem sdružování majetku. Mezi fundace patří nadace a nadační fondy.

Samostatnou kapitolou jsou *ústavy*. Ústavy mají svou právní úpravou nejbližší k původním obecně prospěšným společnostem a jejich posláním je činnost, která je užitečná jak společensky, tak hospodářsky s využitím svých osobních a majetkových složek. (Občanský zákoník 2012) Původní OPS, které již byly založeny a jsou stále aktivní, budou nadále fungovat podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ale zakládat nové již možné není. (Eprávo.cz 2013)

Další novinkou je status veřejné prospěšnosti nestátních neziskových organizací. „*Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha....*“ (Občanský zákoník 2012) Ačkoliv by neziskové organizace měly být kromě jiného veřejně prospěšné, právně to bylo upraveno právě až Novým občanským zákoníkem. Cílem veřejné prospěšnosti je větší transparentnost při přidělování příspěvků z veřejných rozpočtů. (Eprávo 2013)

Tab. 6: Hlavní změny před a po Novém občanském zákoníku

Právní norma	Nadace a nadační fondy		Spolky a přidružené spolky (občanská sdružení)		Ústavy (Obecně prospěšné společnosti)	
	do 31. 12. 2013	od 1. 1. 2014	do 31. 12. 2013	od 1. 1. 2014	do 31. 12. 2013	od 1. 1. 2014
Legislativa	Zákon 509/1991, kterým se novelizuje zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, od roku 1997 zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech	Nový občanský zákoník	zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů - název Občanská sdružení	Nový občanský zákoník - název Spolky	zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech - název Obecně prospěšné společnosti	Nový občanský zákoník - název Ústavy, původní O.P.S. se transformovat nemusely, fungují podle novely pův. zákona
Funkce	soustředění majetku s cílem veřejné prospěšnosti	fundace = soustředění majetku za určitým účelem	sdružování občanů	korporace => uspokojování zájmů, k jejichž účelu byl spolek založen	s využitím svého majetku a lidského potenciálu poskytovat kvalifikované a profesionální služby ve	ústavy => provozování činnosti s využitím osobní a majetkové složky
Účel zřízení	veřejná prospěšnost	veřejná prospěšnost i dobročinnost	veřejné či vzájemně prospěšné aktivity	uspokojování a ochrana zájmů, k nimž byl spolek založen	realizace služeb a činnosti, vč. podnikání ve vedl. činnosti	provozování činnosti užitečné společensky nebo
Podmínka zřízení, fungování, rozdíly	nesměly sloužit s výdělečným účelům, stanoven majetkový základ - nadace min. 500 000 Kč	Nadace	jednoduché zřízení, ale malá transparentnost, snadná zneužitelnost, nízká právní ochrana členů	3 osoby vedené společným zájmem	povinnost veřejné prospěšnosti, úplná reinvestice zisku do účelu obecně prospěšné společnosti, podrobení se veřejné kontrole	činnost musí být prováděna nediskriminačně
trvalost		dočasnost				
nadační jistina 500 000 Kč		bez jistiny a kapitálu		stanovy musí upravit práva a povinnosti členů		
	v názvu slovo "nadace"	v názvu "nadační fond"				

Zdroj: vlastní zpracování podle Vlády České republiky 2015

Financování

Pro dlouhodobé fungování neziskových organizací je třeba zajistit finanční prostředky. Podnikatelé a jiné výtěžné subjekty získávají finance prodejem svých produktů a služeb. Jak bylo řečeno výše, cílem fungování neziskové organizace není tvorba zisku, ale tvorba určitého užitku. Proto musí neziskové organizace pro svou činnost využívat i jiné finanční zdroje.

Legislativa financování

Hlavní zákonem, který upravuje financování nestátních neziskových organizací je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech ve znění pozdějších předpisů. V návaznosti na tento zákon jsou vydávány Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy. Nejnovější znění těchto zásad bylo schváleno 6. srpna 2014. Podle těchto zásad mohou být poskytovány dotace spolkům, ústavům, obecně prospěšným společnostem, účelovým zařízením církví, nadacím a nadačním fondům a dalším právnickým osobám, které jsou založeny za účelem poskytování zejména zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb nebo k poskytování sociálně-právní ochrany dětí. (Vláda České republiky 2014e)

Principy financování neziskových organizací

Principy financování neziskových organizací popisují vztahy mezi neziskovou organizací, jejím klientem a financujícím orgánem. Mezi základní principy se řadí:

1. Vícezdrojovost
2. Samofinancování a fundraising
3. Neziskovost
4. Osvobození od daní. (Stejskal, Kuvíková, Maňátková 2012)

Vícezdrojovost

Financování neziskových organizací je zpravidla vícezdrojové, to znamená, že dochází ke kombinaci finančních zdrojů vlastních i cizích. (Voříšková 2011) Důvodem vícezdrojového financování je především to, že většina externích dárců, tzv. donátorů, není ochotna hradit celkové náklady na provoz organizace, či jen určitého projektu. Mnoho donátorů si klade jako podmínku pro svou finanční pomoc zdroje i od jiných

dárců. Vícezdrojové financování neziskové organizaci v podstatě i chrání, protože se nemusí spoléhat pouze na jeden cizí zdroj. (Stejskal, Kuvíková, Mařátková 2012)

Stejskal, Kuvíková a Mařátková uvádějí klasifikaci zdrojů financování podle nejdůležitějších kritérií:

- „*Způsob získání:*
 - o *Interní (vlastní) zdroje*
 - o *Externí (cizí) zdroje*
- *Charakter zdrojů:*
 - o *Finanční zdroje*
 - o *Nefinanční zdroje (věcné dary, informace, know-how aj.)*
- *Původ zdrojů:*
 - o *Domácí zdroje*
 - o *Zahraniční zdroje*
- *Financující subjekt*
 - o *Veřejné zdroje – státní správa, samospráva, mezinárodní instituce, daňová asignace*
 - o *Soukromé zdroje – nadace, podnikatelské subjekty, individuální dárci, církve a náboženské společnosti.*“

Zdroje financování se u mnohých neziskových organizací kombinují či překrývají.

Samofinancování a fundraising

Samofinancováním se rozumí získávání finančních prostředků ze svých zdrojů, například prodejem vlastních výrobků či služeb nebo z příjmu z hmotného či nehmotného majetku. Samofinancování lze tedy chápat jako podnikatelskou nebo hospodářskou činnost organizace a zajišťuje jakousi nezávislost organizace. (Stejskal, Kuvíková, Mařátková 2012)

Fundraising je proces získávání zdrojů, a to lidí, technického vybavení, hmotného či nehmotného majetku nebo samotných peněžních prostředků. Úspěšného fundraisingu lze dosáhnout pomocí následujících metod:

- „*Veřejné sbírky*
- *Benefiční akce*

- *Vytvoření projektu a sepsání žádosti o grant nebo dotaci*
- *Telefonické oslovení dárce*
- *Osobní setkání*
- *Dárcovské sms – DMS*
- *Sdílený marketing*
- *Odkaz ze závěti*
- *Prodej vlastních výrobků a služeb*
- *Členské příspěvky*
- *Direct mail – poštovní kampaně“ (Šedivý, Medlíková 2011)*

Neziskovost

Princip neziskovosti znamená, že veškeré příjmy, které nezisková organizace v doplňkové činnosti vytvoří, použije pouze pro činnost hlavní. V tom se zcela liší od podnikatelských subjektů, které mohou svůj zisk rozdělit mezi vlastníky podnikatelského subjektu.

Osvobození od daní

Daňové úlevy se dělí do čtyř základních oblastí:

- osvobození finančních toků neziskové organizace od daní – např. osvobození od majetkových daní, osvobození od DPH
- úlevy na daních neziskovým organizacím – lze uplatnit snížení daňové povinnosti
- úlevy na daních přispěvatelům – donátoři si mohou uplatnit výši příspěvku (darů) jako nezdanitelnou část základu daně nebo jako odčitatelnou položkou
- daňová asignace – zvláštní režim – umožňuje poplatníkovi daně poukázat část zaplacené daně konkrétní neziskové organizaci (Pelikánová 2016)

Finanční zdroje neziskových organizací

Jak bylo řečeno výše, neziskové organizace získávají své prostředky z různých zdrojů, a to v kombinaci zdrojů veřejných a soukromých. Veřejné zdroje ve financování NO jsou zastoupeny většinou. (Boukal 2007)

Veřejné zdroje

Řada českých neziskových organizací využívá zejména veřejné rozpočty.

Veřejné zdroje se dělí do několika druhů:

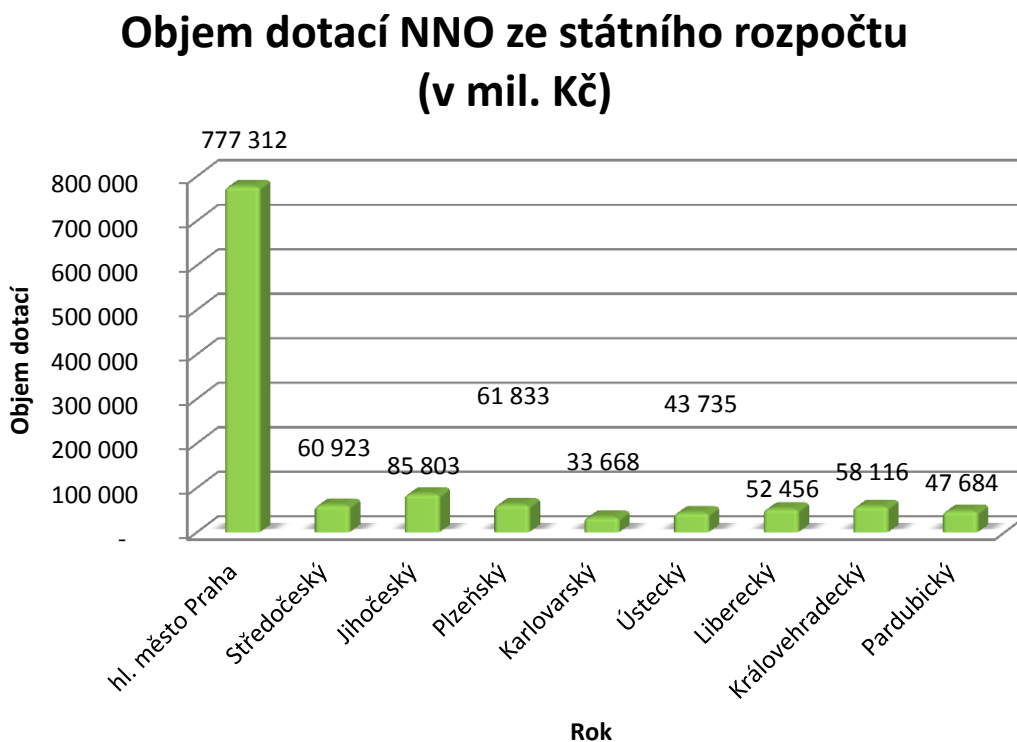
- Veřejné rozpočty
 - o Státní rozpočet
 - o Krajské rozpočty
 - o Obecní rozpočty
 - o Státní fondy
- Zahraniční zdroje
 - o Zdroje z EU
 - o Komunitární programy EU
 - o Zdroje mimo EU (Vláda České republiky 2015a)

Veřejné rozpočty

Státní rozpočet

Jde o dotace, které plynou přímo ze státního rozpočtu. Dotace jsou poskytovány dle zákona č. 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů a také podle zákona o státním rozpočtu na určitý rok. (Vláda České republiky 2015a) Finanční prostředky ze Státního rozpočtu mohou být udělovány na základě výběrového řízení na konkrétní projekty, dále příspěvků a dotací na základě určitých zákonů nebo na pomoci veřejných zakázek. (Stejskal, Kuvíková, Maňátková 2012) Ze státního rozpočtu bylo v roce 2014 poskytnuto 10 580 dotací ve výši 9 322,4 mil. Kč.

Graf 2: Objem dotací NNO ze státního rozpočtu (v tis. Kč)

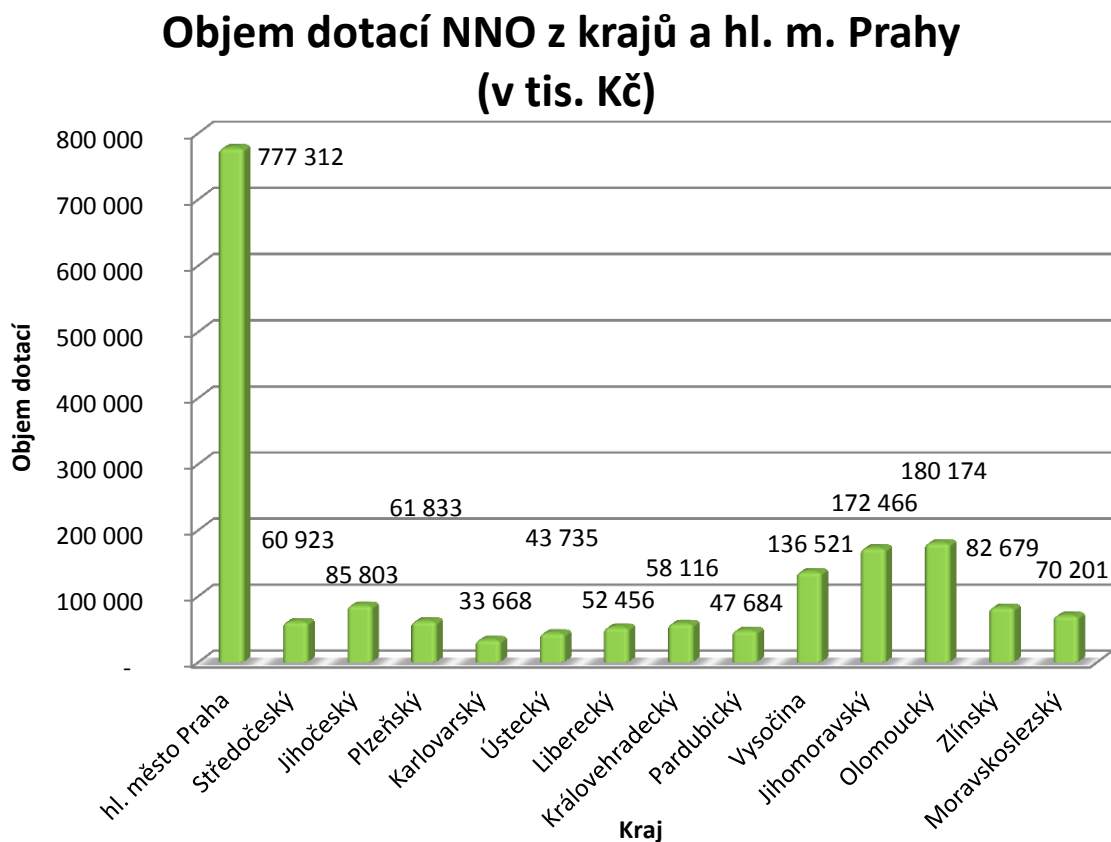

Zdroj: vlastní zpracování podle Vlády České republiky 2016b

Krajské a obecní rozpočty

Dotace z krajských rozpočtů upravuje „zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.“ (Vláda České republiky 2015a, str. 47) Poskytování dotací patří do samosprávné působnosti krajů, stát v nich tedy nijak nevystupuje. V roce 2014 bylo celkem poskytnuto 12 717 dotací z krajských rozpočtů. (Vláda České republiky 2016b)

Graf 3: Objem dotací z krajů a hl. m. Prahy

Zdroj: vlastní zpracování dle Vlády České republiky 2016b

Obecní rozpočty upravuje zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a také zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Stejně jako krajské rozpočty i obecní rozpočty fungují na základě samosprávy. (Vláda České republiky 2015a)

Státní fondy

Objemy dotací ze státních fondů, mezi které patří Státní fond životního prostředí, Státní fond kultury, Státní fond kinematografie, Státní fond rozvoje bydlení, Státní zemědělský intervenční fond a Státní fond dopravní infrastruktury, mají rostoucí charakter. Jak zobrazuje tabulka č. 6, mezi roky 2007 a 2014 došlo k nárůstu celkem o 180 %.

Tab. 7 Objem dotací poskytnutých ze státních fondů v letech 2007 a 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Státní fond životního prostředí	177 352	101 809	40 728	72 903	90 707	47 118	29 895	42 201
Státní fond kultury	3 200	-	-	-	-	12 150	10 245	12 035
Státní fond kinematografie	14 350	6 000	11 930	18 120	13 177	15 204	4 537	22 149
Státní fond rozvoje bydlení	1 000	37 000	326	389	1 332	294	2 393	349
Státní zemědělský intervenční fond	104 350	30 003	172 281	482 579	676 519	603 200	728 213	765 294
Státní fond dopravní infrastruktury	-	4 560	-	-	-	-	-	-
Celkem	300 252	179 372	225 265	573 991	781 735	677 966	775 283	842 028

Zdroj: vlastní zpracování, podle Vlády České republiky 2015a

Zahraniční zdroje

Evropské fondy

Ještě před vstupem do Evropské unie mohla Česká republika využívat finanční prostředky z fondů tzv. předvstupní pomoci – PHARE, ISPA a SAPARD. Například z fondu PHARE získaly neziskové organizace přes 111 mil. Kč. Po vstupu do EU mohla ČR začít využívat finanční prostředky z rozpočtu EU, a to především národní programy – hlavně strukturální fondy a komunitární programy, což jsou programy, které slouží pro naplňování vnitřních politik EU v jednotlivých členských státech. (Boukal 2013)

Zdroje mimo EU

V České republice patří mezi zdroje mimo EU hlavně EHP fondy a Norské fondy a Program česko-švýcarské spolupráce. Z těchto zdrojů jsou podporovány činnosti neziskových organizací v oblasti lidských práv, děti a mládeže v ohrožení, sociální inkluze a životního prostředí. (Vláda České republiky 2015a)

Soukromé zdroje

Vlastní činnost

Vlastní činností, neboli samofinancováním se rozumí především příjmy z vlastních aktivit – nejčastěji jde o prodej vlastních výrobků či služeb, příjmy z členských příspěvků a příjmy z pronájmu dlouhodobého hmotného majetku.

Jako příklad prodeje vlastních výrobků lze uvést např. mezinárodní organizaci UNICEF, která nabízí např. pohlednice, hrnky, klíčenky a jiné. Příjmy z členských příspěvků by neměly mít významný podíl na celkovém objemu financí a žádná organizace by se neměla zaměřit jen na ně, aby finančně nezatěžovaly své členy.

Domácnosti

Součástí veřejných zdrojů jsou především sbírky a benefiční akce. Důležitým předpokladem pro získání podpory veřejnosti je hlavně dobré jméno a velmi dobře zpracovaná PR strategie, např. s pomocí médií. (Čížek, Fröhlich 2007)

Organizátorem mohou být pouze právnické osoby, které podají písemné oznámení příslušnému krajskému úřadu. Sbírkou je možno pořádat za konkrétním účelem, který lze měnit jen v případě, že původní účel zanikl. Zákon o veřejných sbírkách uvádí několik způsobů konání sbírky, a to Shromažďování finančních prostředků na zvláštním bankovním účtu, Sběrací listiny, Pokladničky, Prodej předmětů, Prodej vstupenek na veřejné a všeobecně přístupné akce nebo Pronájem telefonní linky určené ke shromažďování příspěvků z telefonního účtu, resp. dárcovské SMS. (Boukal 2013)

Příkladem veřejné sbírky může být každoroční Tříkrálová sbírky Charity České republiky. Z jejího výtěžku je financována pomoc nemocným a handicapovaným osobám, seniorům, matkám s dětmi v tísní a dalším jinak sociálně potřebným skupinám lidí v regionech, kde se sbírka koná. (Voříšková 2011)

Individuální dárci

Individuálního dárcovství se v České republice ve velké míře nevyužívá. Běžnou praxí v zahraničí je odkaz majetku neziskové organizaci v závěti zemřelého. (Čížek, Fröhlich 2007)

Firemní dárci

Již od druhé poloviny 19. století, v podmínkách nové a rychle se rozvíjející tržní ekonomiky podnikatelé podporovali své zaměstnance například stavěním ubytoven pro své zaměstnance a zlepšovali jejich pracovní prostředí. (Boukal 2013)

Firmy se mohou na financování neziskových organizací podílet z několika odlišných důvodů, např. se snaží zviditelnit své jméno na veřejnosti. Firmy mohou pořádat různé

charitativní akce s cílem vybrat finanční prostředky, které poskytnou vybraným neziskovým organizacím. (Voříšková 2011)

Neziskové organizace by se neměly zaměřovat pouze na jediný zdroj financování, a to z toho důvodu, že na dotace není právní nárok a veřejné rozpočty nejsou omezené. Proto se musí každá nezisková organizace snažit o aktivní finanční politiku tak, aby nepřevládaly zdroje z veřejných zdrojů a měla by se snažit o udržení stálého okruhu dárců, s kterými dlouhodobě spolupracuje.

3 Hodnocení provedené analýzy

Počátky neziskových organizací sahají až ke kořenům českých dějin, a to hlavně v oblastech dobročinnosti a spolčování za účelem vzájemné podpory. Od 13. století se rozvíjela podpora církví a duchovního vzdělání. Již od středověku vznikaly různé korporace, regionální svazy šlechty, svazy měst, cechy a sdružení, které měly pro vývoj neziskových organizací velký vliv. Hlavním financováním v tomto období se stala dobročinnost a charita, filantropie a mecenášství. Ranný vývoj korporací se stal základním kamenem v budoucím vývoji neziskových organizací.

18. a 19. století se stalo přechodným obdobím pro vývoj neziskových organizací. Vláda Marie Terezie a Josefa II. přinesla velké proměny a reformy v uspořádání státu a společnosti samotné. Roku 1811 vstupuje v platnost Všeobecný občanský zákoník, který má za následek, že všechny vznikající spolky a organizace musí mít souhlas od příslušného úřadu. Tento stav se změnil až s Novým císařským patentem, který rušil povinnost souhlasu se vznikem, ale nastolil policejní dohled nad činností spolků. Rokem 1867 vstupuje v platnost zákon o právě spolčovacím, který vymezuje kontrolu ze strany státu. V této době také vznikla spousta spolků, které s drobnými úpravami fungují dodnes – např. Sokol. Hlavním příkladem financování v tomto období můžeme označit sbírky na výstavbu Národního divadla, do kterých se zapojili jak běžní občané, tak šlechta, umělci, vědci nebo i císař František Josef II. V porovnání s předchozím obdobím je nejdůležitější vznik právních norem, které ustanovují vznik a fungování rozvíjejících se neziskových organizací.

Hlavním rysem válečného a meziválečného období 1918 – 1945 je založení organizací sloužících pro sociální účely související s potřebami válečného období. V roce 1918 vznikl samostatný stát, který se stal prvním pilířem ke svobodným činnostem. Po roce 1930 v Československé republice již bylo registrováno přes 5 000 spolků a okolo 50 000 sdružení. V letech 1931 až 1936 přišla hospodářská krize, která způsobila nezaměstnanost a sociální problémy. Na to konto vznikala spousta nadací, které podporovaly boj proti chudobě – např. Československý červený kříž. Výrazným milníkem bylo na konci 30. let přerušení vývoje nebo dokonce celkový úpadek neziskových organizací, a to z důvodu vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Na začátku války bylo rozpuštěno 4 236 spolků z celkových 9 000. Ty spolky, které nebyly

zrušeny, byly radikálně přeformovány a sjednoceny. Většina zbylých spolků fungovala na základě dobrovolných prací a byla financována z členských příspěvků, veřejných sbírek či kulturních akcí.

V roce 1948 se dostali k moci komunisté, kteří se orientovali na reformy a obnovení dobrovolné práce dobročinných spolků a dalších veřejně prospěšných nestátních organizací a institucí pod dohledem výboru Komunistické strany. Vznikem Národní fronty se všechny politické strany staly její součástí. S Národní frontou také vzniklo spousta masových organizací, které postupně převzaly vládu nad všemi organizacemi. Veškerý majetek sportovních spolků byl převeden pod Sokol. Počet členů Sokolu vzrostl během deseti let tisícinásobně. Rok 1951 byl pro vývoj NO zlomový. Došlo k úpravě spolčovacího práva, které má za následek znárodňování a likvidaci spolků a nadací. Neziskové organizace musely být nahrazeny činností rozpočtových a příspěvkových organizací, vedených státem. Hlavním přínosem tohoto období bylo uvedení v platnost zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, který upravoval socialistické organizace a platil s několika novelami až do 31. 12. 2013. Ve srovnání s ostatními obdobími je znatelný vliv komunistického režimu v podobě řízení služeb neziskových organizací státem.

Hlavním rysem období 1968 – 1989 byla normalizace. Reformní proces byl díky ní zastaven a sdružování jako takové bylo povoleno jen v masových organizacích. Ze vzniku nové organizace – Socialistický svaz mládeže je patrné, že výchova mládeže byla směřována v duchu marxismu a leninismu. Případná neúčast v SSM znamenala postavení se proti režimu s následnými sankcemi, např. znemožněním studia. V 70. letech vznikly nové organizace pro prosazování lidských práv a svobod, jako např. Charta 77, jejíž činnost spočívala v kritice politické a státní moci za nedodržování lidských a občanských práv. V roce 1989 vzrůstající aktivita občanů byla velkým přínosem ke změně politického režimu a po dlouhých desetiletích se občané znovu mohli svobodně zapojovat do veřejného života a začali zakládat různé spolky a organizace. Tato změna režimu byla jedním z hlavních milníků pro vývoj neziskových organizací tak, jak je známe dodnes.

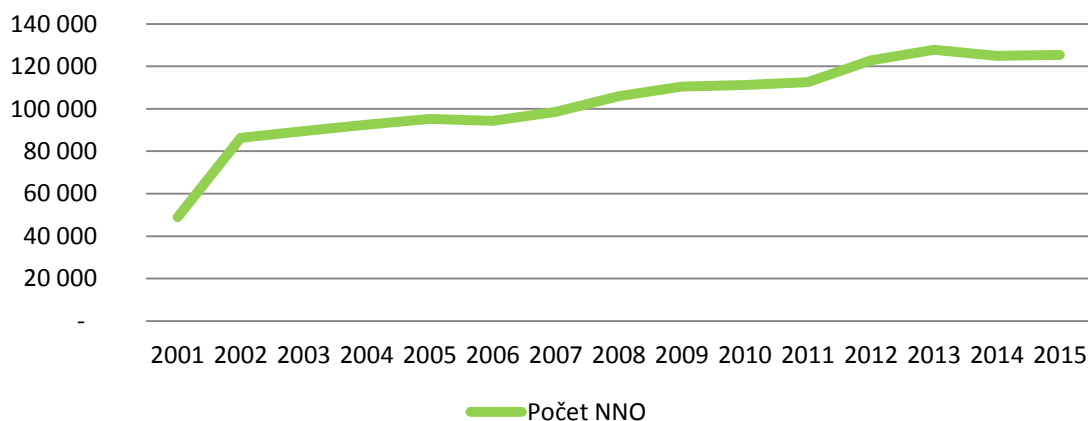
Dne 19. 11. 1989 vzniklo Občanské fórum, které bylo základem pro budoucí Občanskou demokratickou stranu a mělo za úkol zabývat se aktivitami, které odmítaly

komunistický režim. Sdružování občanů bylo upraveno v zákoně č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který umožňoval svobodně zakládat spolky, společnosti, svazy, kluby a jiná občanská sdružení, vč. odborových organizací. Díky tomuto zákonu vzniklo přes 3 800 občanských sdružení, jejichž následující vývoj zaznamenal velký nárůst. V roce 1991 vznikl Nadační investiční fond, který finančně podporoval rozvoj neziskových organizací. Rada vlády pro neziskové organizace vznikla v roce 1992. Zásadním přínosem vzniku Rady vlády bylo založení instituce, která bude mít na starost legislativu, dotační politiku jak ze státního rozpočtu, tak i po vstupu ČR v roce 2004 do Evropské unie i jejího z rozpočtu a mnoho dalšího. Mezi lety 1997 – 2001 nárůst neziskových organizací značně zesílil. Nový zákon o nadacích a nadačních fondech upravoval jejich podmínky fungování. V roce 1997 také došlo k prvnímu rozdělení financí z Nadačního investičního fondu. Od roku 1998 došlo k výraznému nárůstu dotací a to až dvacetinásobně. Velkou podporou pro neziskové organizace se stali zahraniční dárci, kteří pomohli k rozvoji demokracie. Podpora ze strany státu i zahraničních dárců byla velkým rozdílem oproti minulosti. Vznikly fondy předvstupní pomoci, které měly za úkol překlenout období před vstupem do EU.

Vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 byl podstatným krokem pro neziskové organizace a měl výrazný vliv pro jejich financování. ČR mohla začít čerpat finanční zdroje z Evropských strukturálních fondů, což ale bylo pro mnohé české neziskové organizace složitější, než u fondů předvstupní pomoci. Jak ukazuje následující graf, během 15 ti let nového tisíciletí došlo k markantnímu nárůstu neziskových organizací, a to zejména díky finanční státní podpoře a zákonné podpoře.

Graf 4: Vývoj celkového počtu nestátních neziskových organizací v letech 2001 – 2015

Vývoj celkového počtu nestátních neziskových organizací v letech 2001 - 2015

Zdroj: vlastní zpracování

V roce 2012 byl ve sbírce zákonů vyhlášen Nový občanský zákoník s platností od 1. 1. 2014, který zrušil působení Občanského zákoníku z roku 1964. NOZ se nespolehal jen na samostatné zákony, kterými se řídily jednotlivé neziskové organizace. Založené organizace ještě před platností tohoto zákoníku mohou nadále fungovat pod původním zákonem, ale nové již nesmí vznikat. Změn, které přinesl NOZ je mnoho. Pro názornost lze některé vyzdvihnout: vznik ústavů, které byly původně obecně prospěšnými společnostmi, původní občanská sdružení jsou nahrazeny spolky a pobočnými spolky jako korporace, vznik termínu fundace, pod které patří nadace a nadační fondy nebo definování veřejně prospěšné činnosti. Hlavními principy financování jsou vícezdrojovost, samofinancování a fundraising, neziskovost či osvobození od daní. Hlavními finančními zdroji jsou veřejné zdroje, kam se řadí veřejné rozpočty a zahraniční zdroje a soukromé zdroje, kam patří vlastní činnost, podpora domácností a firem nebo individuálních dárců.

Legislativní situace nestátních neziskových organizací od přijetí zákona o sdružování v roce 1991 do vstoupení v platnost Nového občanského zákoníku v roce 2014 prošla velkými změnami. Současný nezávislý neziskový sektor vděčí za své fungování právě těmto novým zákonům. Díky Novému občanskému zákoníku je posílena transparentnost NO vůči veřejnosti. V případě financování neziskových organizací, stojí v čele podpora ze strany státu případně Evropské unie, a to hlavně ve formě dotací,

které jsou rok od roku vyšší. Jak vychází z celkové analýzy, pro vývoj neziskových organizací bylo postavení vlády vždy stěžejní. Největším negativním vlivem celého analyzovaného období byly válečné období a předchozí změny režimu.

4 Budoucí trendy v neziskových organizacích na našem území

„Nestátní neziskové organizace jsou pro vládu, byť si to ne každý její člen uvědomuje, velmi důležitým partnerem. Zajišťují celou řadu služeb, které stát není schopen sám zabezpečit. A to zejména v sociální oblasti.“ (Vláda České republiky 2015c)

Takto uvedl ministr Dienstbier konferenci na podzim roku 2015 o budoucnosti nestátních neziskových organizací v letech 2015 - 2020. Vláda ve spolupráci s Radou vlády nestátních neziskových organizací vydala dokument pod názvem Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020, který se zabývá pravidly a fungování nestátních neziskových organizací v následujících letech. Tento dokument je jakousi pojistkou pro všechny, kteří jsou v neziskovém sektoru nějakým způsobem zainteresováni. Je to hlavně z důvodu, že vláda a ministři se často rychle střídají a pro fungující a rozvíjející se neziskový sektor není vhodné, aby se podmínky fungování měnily za pochodu. Tento klíčový dokument vznikl za podpory 11 odborných studií, k jejichž obsahu se mohla veřejnost volně vyjadřovat. (Svět neziskovek 2015)

Nová Státní politika se silným udržitelným neziskovým sektorem staví na čtyřech základních pilířích:

- aktivní podpora trvalé udržitelnosti nezávislých nestátních neziskových organizací
- efektivní a průhledné navrhování státních politik vůči NNO vč. legislativních opatření, financování i institucionální zajištění
- přispění občanů na dobrovolnictví a dárcovství jako projevu občanské účasti na veřejném blahu
- rozvíjení efektivního a smysluplného partnerství a spolupráce mezi veřejnou správou a NNO (Vláda České republiky 2015c)

Každý z těchto pilířů je zpracován do jednotlivých opatření.

Například posilování partnerství státu a neziskových organizací. Několik opatření se zabývá komunikací a spoluprací mezi orgány státu a neziskovým sektorem. Rada vlády

pro nestátní neziskové organizace by měla projít určitou reformou, aby se stala tím pravým reprezentativním orgánem. V rámci RVNNO by měla vzniknout nová pracovní skupina, která bude složená ze zástupců krajských úřadů.

Dalším příkladem opatření může být efektivnější rozdělování finančních prostředků. Z praxe z minulých let je známo, že státní orgány často upřednostňovaly své příspěvkové organizace, což bylo dlouhodobým problémem v rámci rozdělování finančních prostředků. Dále vznikne možnost uzavírat smlouvy o dlouhodobé spolupráci a nebude již nutné žádat o dotace každý rok znovu. Část prostředků z národních i evropských finančních zdrojů bude určena na provozní a zaměstnanecké náklady, kteří se starají o provoz a správu neziskových organizací. Na prostředky z evropských fondů v minulosti dosáhly jen necelé 2 % všech neziskových organizací. I to by se mělo změnit, v následujících letech by se toto číslo mohlo zdvojnásobit.

Posledním příkladem je podpora dárcovství a dobrovolnictví. Tímto problémem se zabývá mnoho soukromých i firemních dárců. V současné právní úpravě není mnoho motivačních daňových uplatnění v podobě snížení základu pro daně z příjmu. Budou zpracovány analýzy pro zavedení větších daňových úlev pro osoby, které budou neziskové organizace podporovat dlouhodobě. (Svět neziskovek 2015)

Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020 obsahuje mnoho příslibů. Bude jen na aktuální vládě, jak si těmito přísliby poradí.

Globálně lze říci, že jedním z hlavních trendů budoucnosti a vývoje neziskových organizací je stát samotný. Forma a způsob zajištění podpory státu pro neziskové organizace ovlivňuje a bude ovlivňovat budoucí vývoj. Pokud by se například státu podařilo vyrovnat deficit plynoucí ze špatné reputace dobrovolnictví u široké veřejnosti, můžeme očekávat rostoucí nárůst jednotlivců, kteří se stanou dobrovolníky a budou se účastnit na správě věcí veřejných.

Budoucnost neziskových organizací také bude hodně závislá na situaci, ať už politickou, sociální či kulturní, nejen v České republice, ale i ve světě. Velmi diskutovaným tématem je uprchlická krize. Aktuální dění kolem uprchlické krize nenechává mnohé lidi chladnými. Vznikají různé nadace a fondy, které se snaží pomoci lidem v nouzi. Jedním takovým je Nadační fond Generace 21. Tento fond byl založen

jako nezisková organizace v lednu roku 2015. Cílem této skupiny lidí je dostat do České republiky křesťany z Iráku a Sýrie – k datu 15. 4. 2016 se jedná o 153 lidí. Veřejní občané mohou na účet tohoto fondu zasílat finanční příspěvky v jakékoli výši a v jakékoli měně nebo poskytovat materiální pomoc – oblečení, hračky pro děti, elektroniku či ubytování. (Nadační fond Generace 21 2016)

5 Závěr

V dnešní společnosti se klade velký důraz na získávání finančních prostředků a manipulace s nimi. I když převažují společnosti, které se věnují především tvorbě zisku, existují organizace, pro které je zisk ve formě financí až na posledním místě. Je dobré, že se i v současném uspěchaném světě najdou jedinci, kteří jsou ochotni zabývat se aktivitami, které jsou ku prospěchu veřejnosti a nenárokují si téměř žádné finanční výhody. Proto vznikají různé neziskové organizace, které tyto aktivity podporují. Neziskové organizace jsou hlavním tématem této bakalářské práce. Cílem bylo zanalyzovat historický vývoj, včetně legislativy a financování, a to od nejstaršího období až po současnost.

Nestátní neziskové organizace si prošly od svého vzniku dlouhým vývojem, během kterého se měnily právní předpisy, způsoby financování nebo přístup ze strany státu. Všechny tyto změny měly velký vliv na současné fungování neziskových organizací. Z analýzy vyplývá, že některé změny byly spíše negativní, jako např. dostání se komunistů k moci nebo naopak změny pozitivní, kdy například vznikly zákony o svobodném sdružování a zakládání organizací.

Je obecným faktem, že s každou další nastupující generací zájem o neziskové organizace slábne. Jedním z problémů, kterým by neziskové organizace měly čelit je nastupující rozmach technologie v oblasti počítačů, internetu, komunikací a sociálních sítí. Z vlastní zkušenosti autorky vyplývá, že zaujmout nastupující mladou generaci k činnostem, které ani trochu nesouvisí s počítači, není jednoduché. Například zájmové neziskové organizace by se měly zaměřit na takový program, který se bude přizpůsobovat aktuálním trendům.

Seznam tabulek

Tab. 1: Základní oblasti občanské společnosti	9
Tab. 2: Vývoj počtu neziskových organizací v letech 1990 – 2000	25
Tab. 3: Celkové částky dotací NO ze SR prostřednictvím ministerstev v letech 1994 - 1997	27
Tab. 4: Vývoj počtu neziskových organizací v letech 2000 – 2011	28
Tab. 5: Vývoj počtu neziskových organizací v letech 2005 – 2014	29
Tab. 6: Hlavní změny před a po Novém občanském zákoníku	31
Tab. 7 Objem dotací poskytnutých ze státních fondů v letech 2007 a 2013	38

Seznam obrázků

Obr. 1 Členění národního hospodářství podle principu financování	8
--	---

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu členů v Sokolu	20
Graf 2: Objem dotací NNO ze státního rozpočtu (v tis. Kč)	36
Graf 3: Objem dotací z krajů a hl. m. Prahy	37
Graf 4: Vývoj celkového počtu nestátních neziskových organizací v letech 2001 – 2015	44

Seznam použitých zkratek

ČOS	Česká obec sokolská
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
EU	Evropská unie
KČT	Klub českých turistů
KSČ	Komunistická strana Československa
NNO	nestátní neziskové organizace
NO	neziskové organizace
NOZ	Nový občanský zákoník
OPS	Obecně prospěšné činnosti
ROH	Revoluční odborové hnutí
RVNNO	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
SSM	Socialistický svaz mládeže

Seznam použitých zdrojů

BOUKAL, Petr, VÁVROVÁ, Hana. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 89 s. ISBN 978-80-245-1293-8

BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 260 s. ISBN 978-80-247-4487-2

BŘICHÁČEK, Václav. *Skautskou stezkou: základní příručka pro skauty a skautky*. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek České republiky, 1998. 393 s. ISBN 80-861-907-0

ČÍŽEK, Jan, FRÖHLICH, Vojtěch. *Financování neziskových organizací na Jindřichohradecku*. Jindřichův Hradec, 2007. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

ĎAĎOVÁ, Veronika. *Společensko-politické aspekty vývoje neziskového sektoru v České republice*. Praha, 2008. Diplomová práce. UK Pedagogická fakulta.

DOBROZEMSKÝ, Václav, STEJSKAL, Jan. *Nevýdělečné organizace v teorii: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 398 stran. ISBN 978-80-7478-799-7

DROBNÝ, Martin. *Neziskový sektor*. Plzeň, 2012. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni.

FRIČ, Pavol. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. 203 s. ISBN 80-864-3204-1

HOPKINS, Bruce R. *Starting and managing a nonprofit organization: a legal guide*. 5th ed. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons, 2009. ISBN 0470397934

NOVOTNÝ, Jiří, LUKEŠ, Martin. *Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2008. 223 s. ISBN 978-80-245-1473-4

PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 320 s. ISBN 978-80-247-5699-8

PETERKOVÁ, Simona. *Založení, provoz a rozvoj neziskové organizace*. Plzeň, 2011. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2001. 177 s. ISBN 80-861-1941-6

RONOVSKÁ, Kateřina. *Spolkové a nadační právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 109 s. ISBN 978-80-210-4512-5

RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. 10. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 247 s. ISBN 978-80-7263-538-2

SKOVAJSA, Marek. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 372 s. ISBN 978-80-7367-681-0

STEJSKAL, Jan, KUVÍKOVÁ, Helena, MAŤÁTKOVÁ, Kateřina. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9

ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2011. 160 s. ISBN 978-80-247-4041-6

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 7 752 s. ISBN 978-80-7478-369-2

VOŘÍŠKOVÁ, Kateřina. *Financování neziskové organizace*. Plzeň, 2011. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni.

Internetové zdroje:

ANDERLE, Petr. *Útržky z historie občanské společnosti: Máme na čem stavět* [online]. 2002, [cit. 2015-10-24]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/clanek/1075/0/hledej/utrzky-z-historie-obcanske-spolecnosti/>

Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje: Společně dáváme smysl [online]. Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje: Společně dáváme smysl, 2015 [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: <http://www.anojmk.cz/cirkevni-pravnicke-osoby>

Československý svaz mládeže (ČSM), Socialistický svaz mládeže (SSM). *Totalita.cz*. [online]. 2016. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/csm.php>

Český statistický úřad. [online]. Metodická část CZ-COPNI, 2014 [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/ii_metodicka_cast_cz_copni

DEVEROVÁ, Lenka. *Studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020, týkající vývoje legislativy* [online]. 2015. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_deverova_legislativa_pro_web.pdf

Dílčí studie ke Státní politice vůči NNO na léta 2015 - 2020. *Vláda České republiky* [online]. 2015 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/dilci-studie-ke-statni-politice-vuci-nno-na-leta-2015---2020-124147/>

FRIČ, Pavol. *Dílčí studie pro Konceptci politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020 na téma: Občanská společnost a definice NNO, vývoj, stav a trendy.* [online]. Praha, 2015. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_fric_pro_web.pdf

Hnutí Občanské fórum. *Totalita* [online]. 1999 [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/of.php>

Hodnotící informace o činnosti nadací - příjemců příspěvku z nadačního investičního fondu v roce 2010. *Vláda České republiky* [online]. 2010 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/HI_2010.pdf

Ministr Dienstbier zahájil konferenci o budoucnosti NNO v roce 2016. *Vláda České republiky* [online]. Praha, 2015c. [cit. 2015-12-27]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/ministr-dienstbier-zahajil-konferenci-o-budoucnosti-nno-v-roce-2016-136686/>

Nadace Terezy Maxové dětem [online]. Nadace Terezy Maxové dětem, 2009 [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: <http://www.nadaceterezymaxove.cz/nase-pomoc/jak-pomahame/>

Nadační fond Generace 21. *Nadační fond generace 21* [online]. 2016. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.gen21.cz/>

Nová Státní politika přináší řadu příslibů. *Svět neziskovek* [online]. 2015. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: http://news.neziskovky.cz/t/1725/683_689/07-leto-2015-news/nova-statni-politika-prinasi-radu-prislibu/

Nový občanský zákoník zavádí korporace, fundace i rodinný závod. *Podnikatel.cz* [online]. 2013. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/novy-obcansky-zakonik-zavadi-korporace-fundace-i-rodinny-zavod/>

PROUZOVÁ, Zuzana. *Data a fakta o neziskovém sektoru v ČR: Studie pro Koncepti politiky vlády vůči NNO do roku 2020* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. *Vláda České republiky* [online]. 2016d. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

Revoluční odborové hnutí. *Dějiny v pohodě* [online]. Olomoucký kraj, 2013 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: [http://www.dejinyvpohode.cz/Articles/1034-2-Revolutni+odborove+hnuti+\(ROH\).aspx](http://www.dejinyvpohode.cz/Articles/1034-2-Revolutni+odborove+hnuti+(ROH).aspx)

ROSENMAYER, Tomáš. *OPS v právním systému* [online]. 2005. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: http://cvns.econ.muni.cz/prenos_souboru/is/soubory/web/139-scan47-ops-v-pravnim-systemu.pdf

Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2014. Vláda České republiky [online]. 2016b. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/rozbor_2014_material_pro_web.pdf

Sbírký na stavbu Národního divadla. *Národní divadlo* [online]. Praha, 2016. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/narodni-divadlo/historie>

Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020. *Vláda České republiky* [online]. 2015a. [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/statni_politika.pdf

Výroční zpráva Rady vlády pro nestátní neziskové organizace za rok 2002. *Vláda České republiky* [online]. Praha, 2003. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/vyrocní_zprava_2002.pdf

Základní přehled změn, které přináší nový občanský zákoník pro nestátní neziskové organizace. *Epravo.cz* [online]. 2013. [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakladni-prehled-zmen-kttere-prinasi-novy-obcansky-zakonik-pro-nestatni-neziskove-organizace-92357.html>

Změna Zásad vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy. *Vláda České republiky*: [online]. 2014. [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRA9MV9SJ61> e

Zákony

Zákon č. 103/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník.

Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů

Zákon č. 310/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 47/1922 Sb., Úplné znění občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., jak vyplývá z pozdějších změn, doplnění a úprav

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

Abstrakt

VILLNEROVÁ, Karolína. Neziskové organizace – historický vývoj na našem území. Plzeň, 2016. 56 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická.

Klíčová slova: neziskové organizace, nestátní neziskové organizace, historický vývoj, financování, legislativa, budoucí trendy

Bakalářská práce je zaměřena na historický vývoj neziskových organizací, včetně jejich právních forem, způsobů financování a legislativy. Cílem této práce je na základě platné legislativy a odborné literatury podrobně popsat významná období, která jsou důležitá pro fungování dnešních nestátních neziskových organizací. První část práce vymezuje pojem neziskových organizací, jejich aktivity a poslání, vč. jejich platných právních forem, ve druhé části se zabývá historickým vývojem, legislativou a financováním od cca 14. století až po rok 2015. Třetí kapitola je věnována hodnocení provedené analýzy, kde byla jednotlivá období porovnávána a jsou vyzdvíženy jejich nejdůležitější milníky ve vývoji neziskových organizací. Čtvrtá kapitola obsahuje nastínění budoucího vývoje neziskových organizací v České republice do roku 2020, a to pomocí opatření, která vydala Rada vlády pro nestátní neziskové organizace.

Abstract

VILLNEROVÁ, Karolína. Nonprofit organization – the historical development in our country. Plzeň, 2016. 56 s. Bachelor Thesis. University of West Bohemia. Faculty of Economics.

Key words: nonprofit organizations, nongovernment nonprofit organizations, historical development, funding, legislation, future trends

The Bachelor Thesis is focused on historical development of nonprofit organizations, including legal forms, methods of funding and legislation. The goal of the thesis is to describe main periods of historical development of nonprofit organizations by valid legislation and professional literature. The first part of the thesis defines the concept of nonprofit organizations, their activities, including their existing legal forms, in the second part it deals with the historical development, legislation and funding, since 14th century to year 2015. The third chapter is devoted to the evaluation of analysis. There are compared 7 individual periods and there are mentioned the most important milestones in the development of nonprofit organizations. The fourth chapter contains future development of nonprofit organizations in the Czech republic until the year 2020. This development is described by measures of Government council of nongovernment nonprofit organizations.